Дзвони Лемківщини

№3 (33)
травень-червень 2002 р.

Газета заснована у квітні 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

III Конгрес Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань

Київ, 18-19 травня 2002 р.

Президент України Леонід Кучма

III Конгресу Світової федерації українських лемківських об'єднань

Вітаю учасників і гостей представницького форуму впливової й авторитетної організації, яка постійно та активно опікується життям лемків в Україні і за її межами.

Це зібрання стане помітною подією, сприятиме реалізації завдань, що мають велике значення для сьогодення і перспектив існування та розвитку цієї унікальної етнічної групи українського народу.

Сподіваюся, що прийняті Конгресом рішення слугуватимуть дальшому згуртуванню лемків, збереженню їхньої національної ідентичності, примноженню і збагаченню самобутньої духовної та культурної спадщини, традицій і звичаїв, зміцненню зв'язків з історичною батьківщиною.

Важливою і невідкладною проблемою залишається подолання наслідків приму-

У Президії Конгресу: Олександр Маслей, Микола Горбаль, проф. Іван Щерба, Марія Дупляк, Стефан Гладик

РЕЗОЛЮЦІЯ

Віце-прем'єр-міністр України Володимир Семиноженко

Шановні учасники Конгресу!

Сердечно вітаю Вас з початком роботи III Конгресу Світової федерації українських лемківських об'єднань.

Відрадно, що сьогоднішнє зібрання спрямоване на забезпечення згуртованості українців-лемків, яка сприятиме міжнаціональній злагоді в українському суспільстві.

Українці-лемки, які в 1944 – 1946 роках були примусово переселені з території Польщі в Україну, відчули на собі весь тягар репресій та дискримінації, як і сотні тисяч ні в чому невинних людей, яких спіткала така ж доля.

Хочу запевнити Вас, що держава і надалі забезпечуватиме створення належних економічних та соціальних умов для підтримки українців-лемків.

Бажаю усім учасникам Конгресу результативної роботи, реалізації задумів, творчих знахідок, міцного здоров'я, доброго настрою, родинного благополуччя.

Міністр закордонних справ України

ківщиною.

Важливою і невідкладною проблемою залишається подолання наслідків примусового переселення українців з Лемківщини в 40-х роках минулого століття, репресій і гонінь, що зламали долі сотень тисяч людей, розкидали їх по світу. Держава буде предметно підтримувати ваші зусилля в цьому напрямі.

Бажаю вам успішної і конструктивної роботи, енергії та наснаги для нових добрих справ.

Київський міський голова Олександр Омельченко

Учасникам 3-го Конгресу Світової Федерації українських лемківських об'єднань

Шановні пані та панове!

Дорогі наші земляки-українці!

З нагоди проведення у Києві 3-го Конгресу Світової Федерації українських лемківських об'єднань хотів би привітати організаторів і учасників цього міжнародного заходу та побажати вам усім плідної роботи, великих творчих успіхів і всього найкращого.

Мене сповнює почуття радості за те, що ви є часткою великої української сім'ї й почуття гордості, що усі ви, будучи достойними громадянами країн, які ви представляєте на конгресі, не перестали бути українцями, пам'ятаєте свої історичні витоки, зберігаєте рідну мову, українські національні звичаї, культуру, традиції. За це вам – синам і дочкам України велика шана і любов Батьківщини.

Своєю працею, особистим прикладом, своїм подвижництвом ви створюєте імідж України як світової держави, яка займе достойне місце в сім'ї націй і народів.

Користуючись нагодою, дозвольте, шановні земляки, поновити глибоку шану та побажати вам наснаги та довгих років служіння людям в ім'я миру і добра на землі.

проф. Іван Щерба, Марія Дупляк, Стефан Гладик

РЕЗОЛЮЦІЯ III КОНГРЕСУ СФУЛО

III Конгрес Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань, що проходив 18-19 травня 2002 р. у столиці України – Києві, зібрав 38 делегатів (42 делегати було обрано) з Канади, Польщі, Словаччини, США, України та Югославії. На Конгресі заслухано звіти і доповіді голів лемківських об'єднань, обрано нове керівництво, прийнято Статут СФУЛО в новій редакції.

Делегати Конгресу схвалили наступне:

1. Конгрес звертається до урядів Канади, Польщі, Словаччини, США, України, Хорватії та Югославії сприяти реалізації Міжнародної Програми Етнічного Відродження Лемківщини.
2. Конгрес підтримує інтеграційні процеси в Європі, що спрямовані на розвиток націй та етнографічних груп.
3. Конгрес закликав Верховну Раду України прийняти Закон про надання статусу депортованих особам, які були примусово виселені з території Польщі в Україну у 1944-1946 рр. та членам їх родин.
4. Конгрес закликав Сейм Республіки Польща засудити акцію «Вісла» 1947 року.
5. Конгрес закликав Уряд і Сейм Республіки Польща створити необхідні умови для лемків, які бажають повернутися на історичну Батьківщину.
6. Конгрес закликав Уряди України, Польщі і Словаччини надати право безвізового проїзду особам, які народилися на Лемківщині, членам їх родин і прямим нащадкам, делегаціям і мистецьким колективам.
7. Конгрес засудив антидержавну діяльність організацій, які поширюють ідеї сепаратизму і т.зв. політичного русинства, що мають на меті відмежувати лемків (русинів) від українського народу.
8. Конгрес вимагає від державних органів – суб'єктів Федерації, розробити Державні Програми збереження лемків як етнографічної групи українського народу, що опинилися на межі зникнення.
9. Конгрес звертається до Урядів держав – суб'єктів Федерації, створити інформаційний простір для обміну теле- і радіо- передачами, літературою.
10. Конгрес звертається до Урядів країн – суб'єктів Федерації, про державну фінансову підтримку культурно-мистецьких заходів, зокрема традиційних фестивалів.
11. Конгрес пропонує створити:

а) Інститут Лемкознавства при Національній Академії Наук України;

б) Державний Лемківський Ансамбль пісні і танцю.

Одностайно прийнята делегатами й учасниками III Конгресу СФУЛО у Києві 18 травня 2002 р.

Голова СФУЛО, професор І.Д. Щерба
Відповідальний секретар С. П. Миронченко

УХВАЛА III КОНГРЕСУ СФУЛО

1. Схвалити діяльність Президії СФУЛО за період 1997-2002 рр.
2. Прийняти Статут СФУЛО в новій редакції, як основний документ діяльності організації лемків (русинів) Канади, Польщі, Словаччини, США, України та Югославії.
3. Прийняти в склад СФУЛО Союз русинів-українців Югославії згідно поданої заяви.
4. Визначити юридичною адресою Президії СФУЛО: м. Львів, Україна.
5. Затвердити протоколи Лічильної комісії про вибори Голови, Президії та Контрольної Комісії СФУЛО.
6. Затвердити Міжнародну Програму Етнічного Відродження Лемківщини, що спрямована на вирішення політико-правових, організаційних, науково-просвітніх і культурно-мистецьких проблем лемків (русинів).
7. Схвалити Звернення до Верховної Ради України про якнайшвидше прийняття Закону про надання статусу депортованих особам, які були примусово переселені з території Польщі в Україну у 1944-1946 рр. та членам їх родин.
8. Уряду України забезпечити організацію виконання Національної Програми «Закордонне українство» на період до 2005 року.
9. Схвалити Звернення до Сейму Республіки Польща про засудження акції «Вісла» 1947 року.
10. Підтримати вимоги Союзу русинів-українців Словаччини, висловлені в листах до Президентів України і Словаччини.

Одностайно прийнята делегатами й учасниками III Конгресу СФУЛО у Києві 18 травня 2002 р.

Голова СФУЛО, професор І.Д. Щерба
Відповідальний секретар С. П. Миронченко

Міністр закордонних справ України Анатолій Зленко

Учасникам III Конгресу Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань

Шановні учасники III Конгресу Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань!

Дорогі друзі!

З особливою приємністю вітаю Вас з початком роботи Вашого чисельного і високоповажного зібрання.

Патріотична, конструктивна і консолідуюча позиція Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань (СФУЛО) заслужено користується в Україні незаперечним авторитетом. Як Міністр закордонних справ високо ціную внесок Федерації у розвиток Україною партнерських і добросусідських відносин з країнами Центрально-Східної Європи.

Лемки – це унікальна гілка нашого народу, котра, незважаючи на драматичні ходи історії, прес політичної кон'юнктури, репресії та гоніння не лише зуміла зберегти національну українську ідентичність, але й має всі шанси стати важливим об'єднавчим і гуманізуючим фактором у міждержавних відносинах між Україною, Польщею і Словаччиною.

Лемківська земля подарувала Україні і світу не одне видатне ім'я: Михайло Вербицький, Дмитро Бортнянський, Богдан-Ігор Антонич, Никифор з Криниці, Еммануїл Мисько, сестри Байко та багато-багато інших належать до цвіту української нації.

Користуючись нагодою, хотів би долучити свій голос на підтримку ініціативи щодо створення в Києві належних умов для діяльності товариства «Лемківщина» та увічнення в столиці України видатних лемківських імен.

Бажаю делегатам Конгресу успішної та плідної роботи. Хай реалізуються усі шляхетні помисли, спрямовані на відродження Вашої самобутньої культури і традицій. Нехай із незамулених лемківських джерел Україна завжди черпає життєдайні сили на шляху свого культурного і духовного Ренесансу.

Марія Дупляк - заступник Голови СФУЛО

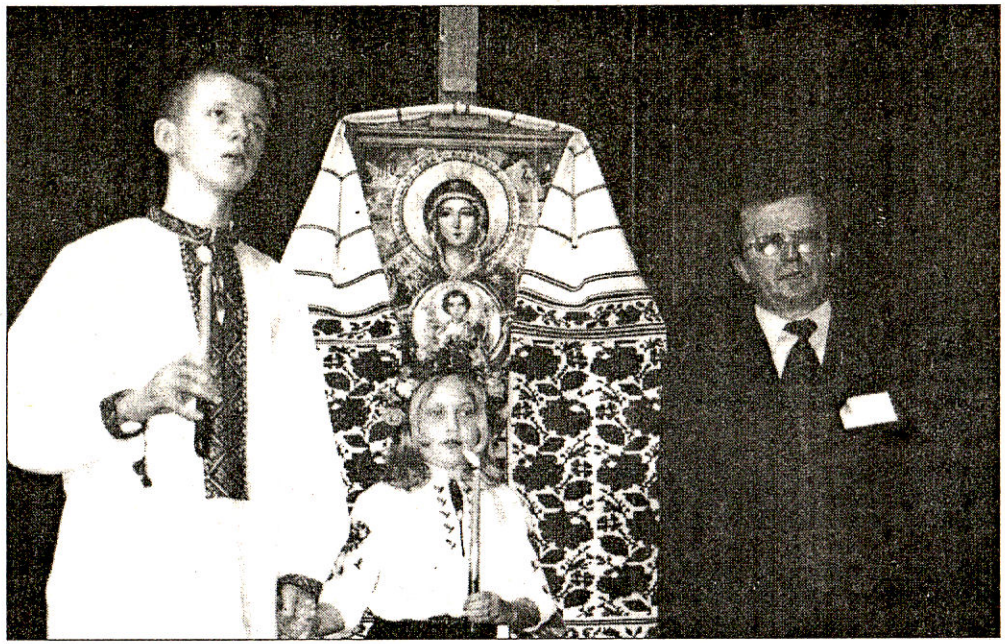

Вітання з рідної землі. Виступає Стефан Гладик - голова Об'єднання Лемків Польщі

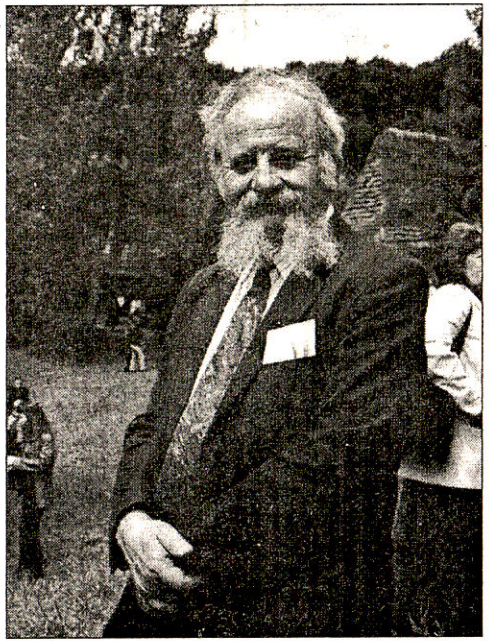

Микола Мушинка - академік, член Президії СФУЛО

Андрій ТАВПАШ *Президент, Генеральний директор фірми «Світоч», член Президії СФУЛО (м. Львів)*

НЕ ЗМІЛІЄ КРИНИЦЯ ДОБРА!

Шановні учасники і гості Світового Конгресу лемків!

Проблема спонсорського забезпечення всеохопного процесу відродження Лемківщини постає нині на рівні такої ж визначальної важливості, як і правове вирішення депортації лемків на міждержавному рівні, прийняття в Україні Державної програми відродження Лемківщини, активізація інформування громадськості про трагедію лемків, залучення до нашої масштабної роботи представників молодого покоління.

Погоджуватися, що меценатство, спонсорство, добродійництво – це «задоволення» для безтурботно-ситого суспільства, буде невірним. Можна навести достатньо прикладів втілення різних важливих і значимих проектів завдяки спонсорській підтримці, в тому числі й у розрізі лемківського відродження.

І в нашому суспільстві ця діяльність вже набуває обрисів системності, знаходить підтримку влади. У березні 2002 року з метою активізації пошуку, впорядкування, відродження і збереження духовної та культурної спадщини, історичних, архітектурних пам'яток видано Указ Президента України «Про створення літопису народної пам'яті» (13.03.02, №239).

Звісно, одними «правильними» ухвалами справді не зарадиш, але це вже вселяє надію.

Прикладом продуктивної співпраці можна назвати роботу **Львівської Фундації дослідження Лемківщини** з провідними фахівцями Інституту народознавства Національної академії наук України, результатом якої став вихід у світ ґрунтовної двотомної праці «Лемківщина». А буде ще і третій том – власне, матеріали депортації лемків.

Фундація дослідження Лемківщини у Львові недавно відзначила 10-ліття своєї публічної діяльності. За час роботи вона стала трибуною громадської думки, утвердила себе ініціативним осередком вивчення історії рідного краю, розвитку і популяризації лемківської культури, високопродуктивним колективом фахівців-подвижників, дієвим штабом конкретних починів. Майже три десятки видань нараховує нині її видавнича серія **«Бібліотека Лемківщини»**. У планах – видання ґрунтовної праці «Енциклопедія Лемківщини», створення Архіву Лемківщини, Бібліотеки лемкознавчих видань.

Чимало наших краян віддавна мешкає за кордоном, і ми з пошаною називаємо їх народними послами українців. Для нас завжди була і є важливою ваша підтримка щирим словом, радістю за поступ України, конкретною допомогою. Нехай і в подальшому заможність того суспільства, де ви проживаєте, не відчужує ваші

КЕРІВНИЦТВО СФУЛО

(Обране на III Конгресі. Київ, 18.05.2002 р.)

Голова СФУЛО - проф. *Іван ЩЕРБА* (Україна).

Заступники Голови - *Марія ДУПЛЯК* (Америка, США), *Стефан ГЛАДИК* (Європа, Польща).

Члени Президії:

Організація Оборони Лемківщини в Америці (ООЛ, США)

Зенко ГАЛЬКОВИЧ
Діяна ГОВАНСЬКА
Юліян КОТЛЯР
Іван ФІЛЬ, фінансовий референт

Об'єднання Лемків Канади (ОЛК)

Андрій РОДКО
Богдан ДУДА
Максим МАСЛЕЙ
Іван ТЕРЕФЕНКО

Всеукраїнське Товариство «Лемківщина» (ВУТЛ)

Олександр ВЕНГРИНОВИЧ
Микола ГОРБАЛЬ
Ігор ДУДА
доц. *Степан КРИНИЦЬКИЙ*
Стелла МИРОНЧЕНКО, відповідальний секретар
Андрій ТАВПАШ
Володимир АРДАН, скарбник

Союз Русинів-Українців Югославії (СРУЮ)

ричних, архітектурних пам'яток видано Указ Президента України «Про створення літопису народної пам'яті» (13.03.02, №239).

Звісно, одними «правильними» ухвалами справі не зарадиш, але це вже вселяє надію, що якісь, бодай незначні, кошти бюджетів все-таки будуть передбачені на підтримку подібних проектів. Представникам різних лемківських громад з різних регіонів України треба сповна використати таку можливість.

В Україні щойно починає розвиватися **«зелений» туризм**, який є надто популярним в усьому світі, та й фінансовий зиск на цьому безперечний. Який ще благодатніший край, аніж наша Лемківщина, годиться для такої справи? Якщо вже Чорнобильська зона, опріч наукового інтересу, розглядається в плані привабливості для організації туди туристичних, екскурсійних подорожей, то лемківські Бескиди від Попраду до Сяну – і поготів. А наші фольклорні фестивалі **«Від Русаля до Івана»**. «Лемківська ватра» – чим не перспективна справа для заробляння коштів? Відомо, що на пісенні, танцювальні, музичні фестивалі, скажімо, шотландської чи ірландської невеличкої містечкової громади їдуть з усієї Європи і навіть з-за океану. Такий вже парадоксальний сучасний світ – у круговерті невідворотних глобалізаційних процесів людина втішає душу, знаходить розраду і замилування перлинкою справжньої самобутності й автохтонної правдивості.

Насамперед маємо подбати про наш **фестиваль у Монастириську** – райцентрі Тернопільської області. Цьогоріч він вперше проходитиме у статусі **всеукраїнського**. Маємо зробити велелюдне лемківське свято для усієї України!

Ми повинні, допоки не є остаточно пізно, зберегти зернинки традицій славних **народних промислів**, з яких проросте нове покоління майстрів, постануть школи сучасного підприємництва. Це також може стати в майбутньому надійним джерелом фінансування наших проектів, не кажучи вже про робочі місця і проблему трудової зайнятості населення, дотримання традицій нашого народу. А чи відбудеться насильницьки перервана і блюзнірськи поглумлена деспотичним режимом естафета лемківських поколінь, значною мірою залежатиме від того, як швидко буде зорганізована і задіяна у роботі «Молода Лемківщина».

Певно, не в одного з нас виникало питання: чому так швидко вичерпався масовий ентузіазм і запал – не більш як десятилітньої давності, – коли повсюдно відроджувались **осередки товариства «Просвіта»**? Навіть у Західній Україні її не стало ні чутно, ні видно. Сьогодні у залі немало людей старшого віку, які ще добре пам'ятають справи довоєнної «Просвіти». І не лише культурно-просвітницькі. То ж, напевно, саме держава повинна подбати про належне фінансування з бюджету цих українських правдиво державницьких установ, допомогти їм нарешті «стартувати» задля високої мети, що записана в установчих документах. І наші, лемківські, громадські організації, безперечно, знайдуть з ними спільні інтереси для співпраці.

ними послами українців. Для нас завжди була і є важливою ваша підтримка щирим словом, радістю за поступ України, конкретною допомогою. Нехай і в подальшому заможність того суспільства, де ви проживаєте, не відчужує ваші палкі серця від вболівання за спільну подвижницьку справу – відродження рідної Лемківщини, кровної часточки Матері-України. Саме завдяки спонсорським коштам, наданими «Організацією оборони Лемківщини» (США), «Об'єднанням лемків Канади» (Торонто), подружжям Іванусівих та іншими добродійниками постала наша перлинка у львівському скансені – лемківська церковця. І зараз це не просто об'єкт народної архітектури чи діюча культова споруда, це пам'ятник нашій нескореній волі, невмирущій пісні лемків, неопалимій купині духу – того, «що тіло рве до бою»!

Неодноразово фінансова підтримка надходила і від колективу кондитерської фірми «Світоч». Щиро радий, що також долучився до такої важливої роботи, яка знову відкриває нам і нащадкам замулені лиходіями святі першовитоки славного роду нескорених лемків – карпатської вітки української нації.

Спонсорська підтримка напрямів діяльності громадських організацій й окремих авторських проектів у жодному випадку не може і не повинна розглядатися як задоволення вузько особистих інтересів й амбіцій, як набір випадковостей – це нерідко марнослав'я і марнослів'я, низькопробна сірятина, одним словом – профанація високої ідеї. Спонсорська опіка у нашій роботі має бути націлена на реалізацію проектів, що мають за мету національне, економічне і духовне відродження Лемківщини, зростання самоусвідомлення кожним нашим краянином, кожним нашим спадкоємцем – дітьми, внуками, правнуками – своїх історичних витоків, гордості за приналежність до славного лемківського прароду. Та й решті посполитого люду не зайвим буде знати про наших самородків-талантів, велетів духу і мислі!

Тим паче, не маємо жодного права мовчазно погоджуватись із віднесенням депортації лемків до категорії задавнених фактів на шляху історичного поступу. Сьогодні ми значною мірою покладаємо на себе відповідальність щодо майбутнього розвитку подій задля торжества справедливості Усевишнього та встановлення історичної Правди. Це недопустимо, аби Україна, Європа і світ увійшли в нове століття з плісняв арсеналом «напівправди»-брехні, цинічної зверхності і догм, що так криваво, жорстоко потаврували нашу лемківську долю. Нарешті і європейська спільнота повинна би дати самокритичну оцінку подіям шістдесятирічної давності на своїх теренах. В європейському домі, який нині муруємо спільно, має бути затишно всім. Та й комплекс «меншевартісного» українця давно пора відправити на звалище.

Твердо віримо у близьку таку прийдешність, і зовсім не тому, що ми, безперечно, цього варті! Ця віра – вже в наших генах від пращурів, вона допомагає пересилити нинішні негаразди, вона додаватиме наснаги нащадкам.

Богдан ДУДА
Максим МАСЛЕЙ
Іван ТЕРЕФЕНКО

Об'єднання Лемків Польщі (ОЛП)

проф. *Андрій КСЕНИЧ*
Олександр МАСЛЕЙ
Мирослав ПЕЦУХ
Богдан САЛЕЙ

Союз Русинів-Українців Словаччини (СРУС)

Іван ЛАБА
Павло БОГДАН
акад. *Микола МУШИНКА*
д-р *Мирослав СОПОЛИГА*

Союз Русинів-Українців Югославії (СРУЮ)

д-р *Марія САКАЧ*
Богдан ВІСЛАВСЬКИЙ
Яким ГРУБЕНЯ
о. Роман МІЗЬ

Контрольна Комісія (КК)

Теодор МАЛИНЯК (ООЛ, США)
Євген ЛАДНА (ОЛК, Канада)
Петро ШАФРАН (ОЛП, Польща)
Ярослав ПОПОВЕЦЬ (СРУС, Словаччина)
Юліян ФРЕНЧКО (ВУТЛ, Україна)
Володимир РОПЕЦЬКИЙ (ВУТЛ, Україна)
Юрій ПАПУГА (СРУЮ, Югославія)

Виступає фольклорна група «Хрисоланда» з Тернополя: Соломія Яра, Андрій Довгалюк, Христина Мороко-Довгалюк. Київ, майдан Незалежності. 19 травня 2002 р.

Емблема Фестивалю

IV. Ватра в Україні

Проф. Іван Щерба – голова СФУЛО (м. Львів)

Всечесні отці! Шановні краяни!

Від імені Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань сердечно вітаю Вас на Фестивалі, на Лемківській Ватрі у Монастириську. На обличчях лемків, історія яких сягає в сиву давнину, вже багато років застигла сльоза здивування, як у тої птахи, в якої куля обірвала життя. Чому їх було виселено? Чому знищена їхня культура, їхні цвинтарі і церкви? Але лемки, мов те хлібне зерно, що закодоване на одвічне життя, повертаються до своїх домівок. І де б вони не були, створюють оазиси лемківства. Такі Ватри, які проходять у цілому світі, є дороговказами і джерелами для відродження Лемківщини.

Цього року ми провели 3-ій Конгрес Світової Федерації у Києві. Основною метою цього Конгресу було показати, що не тільки лемкам потрібна сильна Україна. Україна не може обходитися без такої етнографічної групи, якою є лемки.

Дорогі краяни! Я хотів би, щоби ми всі пам'ятали: де б не починалося відродження Лемківщини, але воно повинно бути закінчене у нас вдома, на Лемківщині. Цього року у Ждині відбудеться 20-та Лемківська Ватра. Її значення прирівнюється лише до двох: до першої і до тієї, коли на ватряному полі замайоріли наші синьо-жовті прапори. Ця Ватра є останньою перед введенням

Олександр Венгринович - голова ВУТЛ (м. Тернопіль)

Учасники і гості Фестивалю!
Дорогі краяни!

Дозвольте мені від імені лемків України щиро вітати Вас з великою подією - Фестивалем «Дзвони Лемківщини», який має сьогодні офіційний статус Всеукраїнського. Наш Фестиваль - це прояв великої любові до рідного краю, це свято самобутньої культури, це повернення до скарбів, створених народом, який проживав на Лемківщині більше тисячі років. У Фестивалі виявляються давні віки... Наш Фестиваль - це початок відродження українського субетносу - лемків, який зазнав у половині 20-го століття важкої трагедії. Знищена духовна і матеріальна культура, і ніхто до сьогоднішнього дня не вибачився перед нами за ці кривди.

Протягом двох днів у Фестивалі братимуть участь сотні учасників. аматорських і професійних колективів, заслужені і народні артисти. Перш за все, від імені Всеукраїнського Товариства «Лемківщина» я хочу подякувати Вам, дорогі краяни-монастирищани, за те, що Ви зробили цей Фестиваль, що ви так плідно трудитеся для відродження нашої культури.

Ми щиро дякуємо сьогодні Міністерству культури і мистецтв в особі пані Наталії Жмаки - начальнику відділу культури. Дякуємо обласній державній адміністрації - заступнику голови облдержадміністрації пані Любові Півцьо, нашій краянці, яка тільки недавно на цій посаді. Я її щиро вітаю! Ми також щиро дякуємо заступнику

Урочисте підняття Національного Прапора України

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ ФЕСТИВАЛЮ

Венгринович Олександр – голова оргкомітету.
Дуда Ігор – заступник голови оргкомітету.
Криницький Степан – заступник голови оргкомітету.
Ропецький. Володимир – заступник голови оргкомітету.

Члени організаційного комітету:

Бережнюк Ярослава, Блащак Любомир, Будна Оксана, Бурякова Леся, Ворона Ярослав, Громосяк Борис, Громосяк Михайло, Гурей Стефанія, о. Дуда Анатолій, Микитин Марія, Миська Іван, Поглід Василь, Собашко Марія, Сорока Лариса, Тиханський Михайло.

Староста фестивалю – *Михайло Тиханський.*

РЕЖИСЕРСЬКА ГРУПА ФЕСТИВАЛЮ

Надія Ворончій – головний режисер, м. Тернопіль

ЛЕМКІВСЬКИЙ РУХ НАБИРАЄ ОБЕРТІВ

Кращого місця для проведення Ватри, ніж передмістя Монастириська важко придумати. Напевно, сам Бог допоміг організаторам Фестивалю його віднайти.

І Ватряне поле, і сцена, і гориста місцевість довкола нагадують місця проведення Фестивалю лемківської культури у Ждині (Польща).

Якщо добавити і той факт, що у Монастириську компактно проживає велика громада переселенців з Лемківщини - то успіх Ватрі забезпечений. Так воно і вийшло.

Незважаючи на похмурий день і дощ, який супроводжував урочисте відкриття Фестивалю та його початок, - настрій у всіх учасників та гостей був чудовий і по-справжньому святковий.

Напевно, треба було нашим батькам пережити тяжку долю депортації 1944-46 років, щоб тепер відчути такі щасливі хвилини спілкування, бачити сльози на очах, сльози радості від можливості бути разом всій лемківській родині.

Ми тішимося з того, що Лемківщина відроджується, зберігається її культура, множаться традиції. що лемківський рух набирає обертів.

Свідченням цьому є сьогоднішня Ватра. Це підтверджують і такі останні події як створення Всеукраїнського товариства «Лемківщина» (це значить, що в більшості областей України створені і діють осередки товариства), як III Конгрес Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань (СФУЛО), який 18-19 травня відбувся в Києві.

І, якщо у столичних лемків на їхніх перших зборах у 1990 році було 7 осіб, то зараз Київське товариство «Лемківщина» нараховує близько 100 осіб. То хіба це не відродження, про яке ми говоримо?

Не можу не сказати добрих і теплих слів на адресу людей, які творять лемківський рух. Це організатор Ватри у Монастириську, голова Всеукраїнського товариства

Ватра. Її значення прирівнюється лише до двох: до першої і до тієї, коли на ватряному полі замайоріли наші синьо-жовті прапори. Ця Ватра є останньою перед введенням Республікою Польща віз. Я хотів би, щоб вся лемківська Україна - сотня автобусів, виїхала на нашу Ватру, на нашу землю за день до відкриття. І потічками розійшлися по долинах, по лемківських цвинтарях і поправили їх. Щоби вся Польща і наша Україна побачили, наскільки нам ця земля дорога і наскільки вона є потрібна. Ми повинні привезти туди книги і газети, привезти своє слово і своє бачення відродження Лемківщини. Я закликаю Вас для того, щоби легше було пізніше перетинати кордони і щоби двері Лемківщини ніколи не були закриті перед нашими нащадками.

Я хочу ще раз привітати від Президії Світової Федерації Лемків нашу дорогу лемківську громаду і Тернопільщини, і всієї України з початком цього свята. Воно є продовженням київського і перейде в наступні Ватри, які будуть палати на всій нашій землі.

Хай щастить Вам!

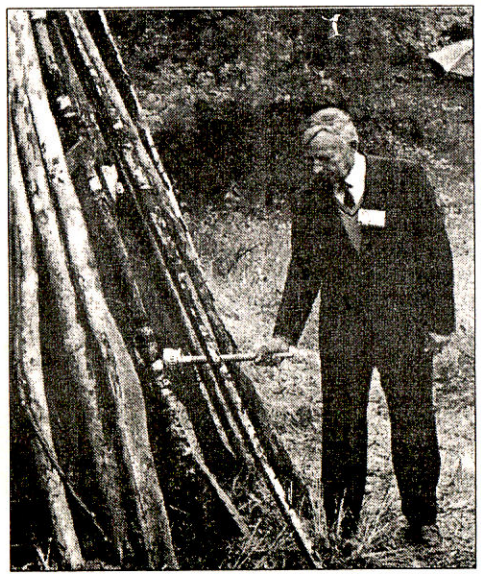

Монастириськ. 8 червня 2002 р. Михайло Громосяк запалює ватру

заступнику голови облдержадміністрації пані Любові Півцьо, нашій краянці, яка тільки недавно на цій посаді. Я її щиро вітаю! Ми також щиро дякуємо заступнику голови Івано-Франківської облдержадміністрації пану Богдану Томенчуку. Він запрошує нас усіх на наступний рік на Ватру в Калуш. Ми щиро дякуємо начальнику обласного управління культури Валерію Бачинському, який всебічно допомагав нам у підготовці сьогоднішнього фестивалю. Ми дякуємо керівникам Монастириського району і міста - Валерію Сосницькому, Михайлу Курилу та Роману Дудяку. Окрему подяку ми виносимо Монастириському товариству «Лемківщина», його правлінню, голові Оксані Будній, а також старості Ватри Михайлу Тиханському і технічному керівникові Михайлові Громосяку, які вдень, увечері і вночі працювали на ватряному полі.

Ми також дякуємо спонсорам... Вшитким Вам, Боже, заплат!

Софрон МУДРИЙ (ЧСВВ),
професор, доктор богословія, єпископ Івано-Франківської єпархії УГКЦ

Вітальне послання

Пане Олександре Венгринович - голова Всеукраїнського Товариства «Лемківщина»!

Пане Іване Щерба - голова Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань!

Шановні Панове! Щиро вітаю Вас, керівників СФУЛО, ВУТЛ і у Ваших особах всіх організаторів, учасників та гостей Всеукраїнського лемківського фестивалю у місті Монастириську Тернопільської області. Бажаю многостраждальному лемківському українському народові Господнього благословення і якнайкращих успіхів у звершенні вікової мрії про етнічне відродження Лемківщини, про збереження народних християнських традицій, подальший розквіт прекрасної самобутньої лемківської культури. І нехай Всеукраїнський лемківський фестиваль - Лемківська Ватра у прадавньому мальовничому місті Монастириську сповнить Вас новою надією і вірою в якнайшвидше досягнення своєї великої і праведної мети.

(Послання зачитав доцент **Степан Криницький** *- голова Івано-Франківського Товариства «Лемківщина», заступник голови ВУТЛ, член Президії СФУЛО).*

РЕЖИСЕРСЬКА ГРУПА ФЕСТИВАЛЮ

Надія Ворончій – головний режисер, м. Тернопіль

Члени групи:

Любомир Блащак, Лідія Галадза, Ольга Когут, Іван Лапічак, Марія Микитин, Володимир Яценик.

Ведучі концерту:

Віра Зінченко і *Микола Мороз*, м. Монастириськ.

Ліля Качмар і *Юрій Барна*, *Надія Нагловська* і *Василь Шкимба*, м.Калуш.

ЖУРІ ФЕСТИВАЛЮ

Михайло Ростоцький – голова журі, м. Тернопіль.

Члени журі:

Василь Барна, м. Монастириськ
Ярослава Бережнюк, м. Тернопіль
Лев Мончак, м. Івано-Франківськ
Марія Янко, м. Львів

Не можу не сказати добрих і теплих слів на адресу людей, які творять лемківський рух. Це організатор Ватри у Монастириську, голова Всеукраїнського товариства «Лемківщина» Олександр Венгринович, це професор зі Львова Іван Щерба - голова СФУЛО, це відомий всім нам краянин Андрій Тавпаш, який не дасть «зміліти криниці добра» на благо рідної Лемківщини, це поет, письменник. політичний та громадський діяч, голова Київського товариства Микола Горбаль, який докладає багато зусиль, щоб ідея створення центру лемківської культури у Києві була втілена у життя.

Настав час об'єднати всі наші зусилля над програмою відродження Лемківщини.

Буде горіти «Ватра» у Монастириську - знатимуть і пам'ятатимуть наші діти своє коріння, свою історію, свою культуру.

До нових зустрічей на Ватрі!

Стелла МИРОНЧЕНКО,
відповідальний секретар СФУЛО.

Дитячий фольклорний ансамбль «Яворочки» м. Монастириськ. (Кер. Ірина Гончаренко). 8 червня 2002 р.

Закриття Фестивалю. м. Монастириськ, 9 червня 2002 р.
На сцені члени Оргкомітету: Ігор Дуда, Іван Миська, Лідія Галадза, Оксана Будна, Михайло Громосяк, Стефанія Гурей, Олександр Венгринович, Михайло Тиханський, о. Анатолій Дуда, Степан Кринщький, Любомир Блащак.
Всі фото з Ватри: Ярослав Громосяк і Сергій Поліщук.

"Цне ся мі за Тобом, мій лемківский краю"

І досі банують переселенці з прапрадівських земель Польщі за горами Карпатами, за вічнозеленими соснами і ялицями, за дзюркотливими потічками. Там вони народилися, там могили батьків і близьких.

Рідною стала нам Україна, а самобутня культура лемків яскравою квіткою засяяла у букеті її культури. Тут коріння наші діти пустили, тут внуки наші сонечку всміхаються. Але так хочеться на рідну Батьківщину,-і не лише у снах. Правда, поки що є можливість безвізово на «Лемківську ватру» у Польщу поїхати, яка у мальовничому селі Ждині, що у Бескидах, щорічно відбувається (до речі, вже ювілейна, двадцята, наприкінці липня буде). Наша обласна рада посприяла аматорського ансамблю лемківської пісні «Яворина» при Чортківському будинку культури:

- Вже 12 років дбаємо про відродження лемківської пісні. Виступали і в Польщі, і в Києві, і у Львові, словом, стараємося бути всюди, бо спілкуємося з цікавими людьми і беремо для себе щось нове. Ми не професіонали, але кожен всю душу в пісню вкладає, а тому і відгук у слухачів маємо. З дня заснування колективу співають в ньому Ганна Карвацька, Оксана Гаврилюк, Ігор Білас, Наталя Грещук, Олександр Москальонов, Ігор Лотоцький.

Надія Нагловська – педагог організатор з Калуша, що на Івано-Франківщині:

- Питаєте звідки я хоч молода, а так добре по-лемківськи говорю? То мій няньо Василь Шкимба мене навчив. А мама любов до писанкарства прищепила. Третій рік підряд я учасниця Міжнародного конкурсу

Анна Смий

ДВА МУДРАҐЕЛІ

Новеля

[Продовження. Початок в №2(32)]

Юлько набрав повны груди повітря і засьпівав:

Штыри, штыри, штыри милі за Варшавом,
оже- оже- оженив-ся цукєр з кавом,
штыри милі за Варшавом,
оженив-ся цукєр з кавом.
Гарба- гарба- гарбата ся довідала,
на ве- на ве- на весіля приїхала.

- Тихіше! - закричав Ілько. Він іщы з першого рядка юж мав уха закрыты долонями, лем Юлько того не зауважыв.

Юлько одразу голос стишыв.

- Стан. Чекай. Розуміш. То так не можна, то треба показувати якыси жести. Руками, очами, а ты зав'юв-лесся, як вовк на Марешці.

Юлькови того не треба било довго роз'ясняти, такє він хапав на пів слові. Він зачав розмахувати руками. Показувати рижни жести, аджик штоси і ногом зачав крутити. Потім, яко-си руком махнув, аж так, же вдарив Ілька в ґамбу... Ілько впав. Зложив си руки на грудях, яко мрец. Лежыт.

Юлько озерат-ся доокола себе:

– Ілюсь, чого ти лежиш?

Ілько заспівав:

- Вічная пам'ят, вічная пам'ят... Єст мі тя безпечніше слухати.

Нараз Юлько чогоси ся засмутив. - Лем знаш, Ілюсь, я бы іщы хотів і заграти. Сам розумиш, што то лем з єдном сьпіванком на сцену іти.

Ілько, аж мусів стати з підлоги, - Лем ти не знаш грати!

- То ти мня навч.

- То не штука... навч. Та якби іщы даяку легшу.

- Знаш, Ілюсь, я люблю барз ладну сьпіванку. Юж така ладна, така ладна, же аж за душу бере. Сумліні ти повідам, чысту правду.

- Я єй чув?

- Йой! Та де бы-с не чув. Она ся называт "Туман яром, туман долиною."

- Чув, чув лем тоту пісьню. Она направді барз ладна. І повім ты, же не дуже єст тяжка. То можеш ся навчити. Пробуй, бер гармонію в руки і зачнеме пробувати.

- Лем я ся перше навчу, як тримати гармонію. Юлько си сьів, положыв ремені на рамена і аж ся затряс от радости.

Ілько довго ся не розганяв, лем зараз перший палец попід долоньом вдолину з білого ґузічка, на чорний.

- Отак, Юлюсь, видиш, отак і будеш юж мав цілий рядок.

"Туман яром", - видиш як,- "туман яром". Лем не вчый: "Туман я..." бо тот кавальчык юж знаш, а бер одразу – "яром". Видиш, ту треба грати – "яро-ом".

Юлько без єдного блуду заграв: - "Яро-ом, яро-ом".

- А тепер з'єднай си докупи: - "Туман яро-ом".

Юлько пробує, лем ся му не удає: - Кус ся мі пальці плянтают.

Ілько іщы му раз показує: - "Туман яро-ом", - бер перший палец попід долоньом, постав го на тоту чорну клавішу. Видиш як?

Юлько грає: - "Туман я..."

- Возми-й постав перший палец ту і перестав на другий ряд і будеш мав перший рядок: "Туман яро-ом..."

Ілько аж ся змучив.

Юлько сыдит і грає: - "Туман я..."

- Ілюсь, а як ты ладні заграш на лемківськім фестивалю, то яку будеш мав винагороду?

- Я одкаль знам. Може мня запросят на концерті выступати. Може дадут, якыси презент, а може і за границю мня возмут.

- За границю? Йой, то єст барз цєкаво.

- Ты нє задавай мі запитаня, лем грай жеби-с ся навчыв свою сьпіванку.

Юлько зас грає: - "Туман я..."

- Юльку, та чого ся не хочеш навчыти того: - "яро-ом". Нич ту неє складного.

- Лем же ся ти так розходит. Зав'юв-лєс ся: - "Яро-ом, яро-ом". Мі ся більше подабат тото: - "Туман я..."

- Лем, же ты хочеш цыілу пісьню грати, не лем твоє: - "Туман я..."

- Та юж так не пережывай, - заспокоїв Юлько Ілька, - зараз си тым пальцьом так заверну, як повідаш, і ся удаст тото "яро-ом".

- То бер і грай.

- Най ся перше тым натішу, будеш мня ту квапив.

- Лем в тій сьпіванці є і други слова рядки.

- Знаш, што ся мі не подабат. Же тот ґузічок так іде вбік. О, видиш! Тото, "яро-ом", іде, якоси взипо. Як би оно ішло так вшытко впрост, то бы было краще. О, так. Єдно за другым.

- В музыці неможе так іти єдно за другим, бо то з того вышла бы єдна фальш.

- Як то не може быти? Коли то ма быти і виходити вшытко природно. Видиш, як мої пальці ідут рівніцько, єден за другим, то так рівніцько мают іти і ґудзічки на гармонії.

(до речі, вже ювілейна, двадцята, наприкінці липня буде). Наша обласна рада посприяла тому, щоб для пенсіонерів безплатно зарубіжні паспорти виробити, але не всім старшим людям під силу дальню дорогу перенести, чи грошей на поїздку з пенсії вділити. Йой, як то щемлять їх серця за горами, за лісами...

А тому запалала «Лемківська ватра» в Україні. Перші два роки у с. Гутиську на Бережанщині, а наступні два – у Монастириську і в таких місцевостях, де навіть навколишня природа нагадує лемкам рідну землю.

Нинішній, четвертий фестиваль "Дзвони Лемківщини" вже в статусі Всеукраїнського був, бо в листопаді минулого року наші краяни з усіх областей України об'єдналися у Всеукраїнське Товариство «Лемківщина».

Два дні – 8 і 9 червня палахкотіла «Лемківська ватра». І була вона велелюдною, незважаючи на придощову погоду. І що особливо відрадно, поряд з старшим поколінням було тут багато молоді і дітей.

«Ватра» – то свято самобутньої лемківської культури. Порадували присутніх і фотовиставка прикарпатця, заслуженого журналіста України, лауреата премії «Золоте Перо» Романа Фабрики, і вироби з бісеру тернополянки Антоніни Колтунюк. А кухня яка була! Але, певно, найсмачніші лемківські страви подавали чортківці, бо тут Павло Гербут постарався. Їхня «Лемківська світлиця» вже впродовж кількох років всім гостинно двері відчиняє.

А на сцені буяло розмаїття яскравих костюмів, пісні, гумор, танці. Цьогоріч і новинка була – компетентне журі визначало кращі художні колективи. Ну, а звечора і до ранку гурт «Світозари» і монастириські музики нікому спати не давали, танцями всіх забавляли.

Словом, свято вдалося. Але найкраще розкажуть про нього самі учасники і гості.

Йосипа Овод – керівник народного Василь Шкимба мене навчив. А мама любов до писанкарства прищепила. Третій рік підряд я учасниця Міжнародного конкурсу писанкарства у Польщі. І в Україні займаю призові місця, до речі, цього року перед Великоднем у Києві свої роботи представляла.

...Аж під вечір наступного дня погасла ватра. До червневих днів наступного року. Але свято лемківської культури не закінчилося і продовжуватиметься протягом року в іншому розмаїтті, бо «Ватра» в Монастириську – то лише одна з форм діяльності лемківського руху.

А ми кажемо : "До побачення, "Лемківська ватро", і до зустрічі, краяни!"

Парасковія ТРАЧ,
м. Тернопіль.

«Дзвони Лемківщыни»

Червен місяц - Монастириск - вшытки ся збираме,
Бо фестиваль Вселемківский найрідніший маме.
На фестиваль придут лемки з цілой України,
Штоб ся стріти з земляками з милой Лемківщыни.

Будут стари і молоди, будут автохтони.
Слава Богу, юж не стоят меджи них кордони.
Будут танці і сьпіванки, мелодиї різни.
Буде радіст, буде усміх і словечко рідне.

Най ся люде повеселят, як колиси, дома.
Покля їх не звалит долів од радости втома.
Най си они пригадают, ци церковці стоят
І цы люде в тых церковцях слово Боже мовлят?

Най си люде споминают свої рідни горы,
Бо не вшытких Лемківщына до серця пригорне.
Юж немало лемків лежыт у чужый сторонці
Й не зогріє юж їх нигда їхнє миле сонце.

Анатолій ЯДЛОВСЬКИЙ,
м. Івано-Франківськ.

Василь Шкимба мене навчив. А мама любов до писанкарства прищепила. Третій рік підряд я учасниця Міжнародного конкурсу писанкарства у Польщі. І в Україні займаю призові місця, до речі, цього року перед Великоднем у Києві свої роботи представляла.

...Аж під вечір наступного дня погасла ватра. До червневих днів наступного року. Але свято лемківської культури не закінчилося і продовжуватиметься протягом року в іншому розмаїтті, бо «Ватра» в Монастириську – то лише одна з форм діяльності лемківського руху.

А ми кажемо : "До побачення, "Лемківська ватро", і до зустрічі, краяни!"

Парасковія ТРАЧ,
м. Тернопіль.

гармонію. Юлько си сьв, положів ремені на рамена і аж ся затряс от радости.

Ілько довго ся не розганяв, лем зараз приступив до роботи.

- Ту будеш грав на білих ґузічках. Посмотр-ся. Видиш?

Ілько грає, і показує, як треба класти пальці на ґузічки, жебы было легше грати.

Юлько пробує і зачинат грати. Закиль міх розтягнув і зас назад стягнув, то аж впрів. За пару минут юж ся чув певніше. - Є-є-є! Ілюсь, то єст барз ладні.

- Бер сой так. Видиш. Ілько грає: - "Туман яро-ом"... Видиш, як!

Юлько штоси пробує, лем ся му не удає.

- Та ти показую як. Так. Видиш, тым пальцьом бер тот ґузічок, а другим пальцом - другий. Они оба ту близко, єден коло другого.

Юлько ся тішыт, же то так просто. – Є-є-є! Я юж вшытко зрозумів. Ту нич неє складного. Я тото скоро заграм. Оно єст барз легко.

Дале-й грає. Крутит пальцями сяк-так, зас ся вертат, зас крутит і все не так.

- Дай ти іщы раз покажу.

Ілько зас кладе Юлькови пальці на ґузічки, і зас переставлят, переберат єден за єдним рядочки пісьні.

- Дай тепер я. Юлько вшытко так повторят, як го вчыв Ілько. – Чуєш, чуєш, Ілюсь. Удалося мі. Чуєш. "Туман я..." Йой, як ладні мі ся удало.

- Тепер си тот кавальчык, - "Туман я..." пограй пару раз і як добрі завчиш, підеме дальше.

Юлькови барз ся тото сподобало і він грав беззупинок; - "Туман я.., туман я..." Нарешті не витримав і заспівав: - "Туман я..."

- Ілюсь, як то ся чловеку серце тішит. Чуєш: - "Туман я..." І повім ти, же то справді легко. Як-то я так опустив, же скорше не бравлем ся за тоту справу. Смотр-ся, як то легко:

- "Туман я..." Видиш, видиш, юж ся мі сами пальці складают.

- Як єс ся навчыв тот кавальчык грати, то тепер підеме дале.

Ілько зас став Юлькови за плечами і без рамена зачав му показувати, як переставити пальці ідут рівніцько, єден за другим, то так рівніцько мают іти і ґудзічки на гармонії.

- Дурбацийо-дурна. Грай, як хочеш ся навчити. Най тя ту фрас возме з такым музикантом.

- Йой, ся так не злост. Ты знаш, Ілюсь, же як ся навчу тоту сьпіванку грати, то си другу возму. Сам знаш, же то з єдном сьпіванком, не пасує іти на люди.

- Грай, ти повідам: "Яро-ом", - переконував Ілько.

- "Туман я..." Ты знаш, Ілюсь, же ани-ся не сподів, же так можу ладні грати на гарм Барз мі ся тота мельодія подабат – "Ту я..." Лем мня тоти ґузічки непокоят. Они бы мали іти в керунку по правильному, а на гармонії, видиш, же они пішли взипо. Они повинни іти єден за другим! Я тото так, не лишу, я мушу переробити тот ґанч.

- Добрі, добрі, лем возми й іщи тото: "Яро-ом" – і вчий. Што ту єст вчыти. Чуєш, што ти повідам? З'єднай тото – "Туман яро-ом", до єдной купы.

- Та юж мня холєра на тото бере. Нич лем "яро-ом" і "яро-ом". Я ти повідам, же хочу грати барз ладну сьпіванку. Грати. Розумиш-грати, а ты што вирабляш?

- Як будеш грати, бортаку глупий, то ся треба перше навчыти.

- Што то такє: навчыти. Я хочу грати, а не вчытися... Я як хочу молотити на боїску, то беру ціп і молочу, а не перше вчу-ся.

- Прирівняв-лес ціп до музики.

- Ти знаш своє, а я знам своє. Я жеби лем кус вхопив, то я вшытко попераблям. Жебы ся так чловек мучив?! О, я то не попущу. Та я зак-ся навчу грати, то мі охота одийде от той музики. То як має быти? Просто. Чловек ма водити пальцями вверх-вниз, вверх- вниз, а музика сама ма грати. А не крут руками. Най Бог заварує од такой радости. Захотів лем грати, взяв гармонію в руки і юж грам...

Ілько, лем махнув руком:

- О! Ты мі іщы даш свяченого бобу.

[Далі буде]

"Дзвони Лемківщини" -
часопис Всеукраїнського Товариства "Лемківщина"
Наша адреса:
46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21.
Реєстраційне свідоцтво ТР 145
Замовлення № 24. Тираж 1000
Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.
ПВК "Збруч", м.Тернопіль, вул. Живова, 11

Редактор Ігор ДУДА
Редакційна колегія:
Парасковія ТРАЧ - відповідальний секретар, *Олександр ВЕНГРИНОВИЧ* (Тернопіль), *Микола ГОРБАЛЬ* (Київ), *Степан КРИНИЦЬКИЙ* (Івано-Франківськ), *Володимир РОПЕЦЬКИЙ, Ярослав ШВЯГЛА, Іван ЩЕРБА* (Львів).
Комп'ютерний набір і верстка - *Тарас ВАШКІВ.*
Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.
Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.
Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

www.lemko.org
2010.07.23 14:49:50
+03'00'